

Decembercirculaire 2023

Gemeente Diemen

Colofon

Duo+
Vondelstraat 1
1191 BD Ouderkerk aan de Amstel

Postadres
Postbus 35
1190 AA Ouderkerk aan de Amstel

Telefoon
(0297) 51 32 32
Fax
(0297) 51 32 32

BTW-nummer
854833171BO1
KvK-nummer
62475436

Inhoud

Advies	4
Samenvatting.....	4
Leeswijzer	5
Toelichting mutaties decembercirculaire 2023	5
Tabel mutaties Decembircirculaire	5
Toelichting Uitkeringsfactor	6
Taakmutaties	6
Diverse kleine mutaties.....	6
Integratie- en decentralisatie uitkeringen	6
Maatschappelijke begeleiding statushouders	6
Einde lening inburgeringsplichtig	6
Invoeringskosten Omgevingswet	6
Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak	7
Meerkosten Oekraïne sociaal domein	7
Compenstatie Energietoelage	7
Overige ontwikkelingen	7
Ontwikkelingen Gemeentefonds vanaf 2026 (Ravijnjaar)	7
Intensivering beschut werk (structureel).....	7
Herijking gemeentefonds	8

Advies

- De financiële consequenties 2023 te betrekken bij de Jaarstukken 2023;
- De financiële consequenties 2024 te betrekken bij de 1^e kwartaalbrief 2024;
- Kennis te nemen van de overige ontwikkelingen van deze circulaire/memo;
- De organisatie te informeren over de uitkomsten/memo.

Samenvatting

Het gemeentefonds is veruit de belangrijkste inkomstenbron voor gemeenten en dus van groot belang voor de financiële kaders voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2024 – 2028, maar ook voor de actualisatie van het huidige dienstjaar 2023.

De decembercirculaire¹ geeft de vertaling van de Najaarsnota van de rijksoverheid en rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af. De inhoud van deze circulaire is vooral financieel technisch van aard, minder bestuurlijk van opzet, voornamelijk betrekking op het huidige jaar en qua financiële omvang na 2023 gering. De effecten zijn dan ook grotendeels incidenteel. De memo gaat over de uitwerking van de decembercirculaire, specifiek vertaald naar de gemeente.

Omdat het huidige kabinet demissionair is, zijn de beleidsinhoudelijke mutaties in het gemeentefonds beperkt. Wel zijn reeds toegezegde (taak)mutaties opgenomen, alsmede de ontwikkeling van de uitkeringsfactor.

De belangrijkste mutaties als gevolg van de septembercirculaire worden samenvattend veroorzaakt door:

- Aanpassing van de uitkeringsfactor door actualisatie maatstaven (nadelig, 2023 en 2024);
- Invoeringskosten Omgevingswet 2023 (voordelig, incidenteel);
- Compensatie Energoetoeslag (voordelig, eenmalig 2023);

Bovenstaande leidt samengevat in totaal tot de volgende mutaties in het gemeentefonds voor de (meerjaren) begroting 2023 – 2028:

<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Eindstand septembercirculaire	57.000	59.516	59.896	55.784	56.421	57.085
Mutatie decembercirculaire	1.293	-312	0	0	0	0
Eindstand decembercirculaire	58.292	59.204	59.896	55.784	56.421	57.085

Invoeringskosten Omgevingswet 2023

De financiële middelen vanuit het Coalitieakkoord van het kabinet Rutte IV worden in 2023 ingezet. Voor het bereiken van de doelen van de Omgevingswet ontvangen de gemeenten in 2023 totaal € 103 miljoen, zodat ze in hun transitie kunnen zorgdragen dat ze aangesloten, geoefend en ingeregeld zijn en voldoen aan de in de Omgevingswet gestelde eisen. Voor de jaren 2024 en 2025 zijn ook middelen voorzien van respectievelijk € 70 en € 80 miljoen, echter nog niet toegevoegd aan het gemeentefonds.

Compensatie Energietoeslag 2023

Inmiddels is de noodzakelijke wijziging van de Participatiewet aangenomen door de Tweede en Eerste Kamer en kan de overige € 900 miljoen van de € 1,4 miljard worden uitgekeerd. Ten behoeve van een vangnetregeling voor de energietoeslag 2023 is een bedrag van € 32,5 miljoen gereserveerd. Voor Diemengaat het om een bedrag van € 1.365.245 voor 2023.

¹ [Decembercirculaire 2023](#)

Leeswijzer

Er zijn veel ontwikkelingen gaande op het gebied van gemeentelijke financiën en het gemeentefonds. Een nieuwe samenstelling van de 2^e kamer, de kabinetsformatie die bij het verschijnen van deze circulaire nog in volle gang is, de oorlog in de Oekraïne, de onzekerheid over de herijking van het gemeentefonds op middellange en lange termijn en het vormgeven van de hervormingsagenda binnen de jeugdzorg maakt dat de berichtgeving van vandaag de volgende dag al weer is aangevuld of toch weer anders is.

De informatie bij de decemberrcirculaire is dan ook een momentopname en geeft een vertaling van de Najaarsnota van het Rijk. Daarnaast bevat de memo een actualisatie van de belangrijkste ontwikkelingen die op het moment van samenstelling bekend zijn.

Om deze reden wordt er bij deze memo een onderscheid gemaakt tussen 'wat is nodig' en 'wat is zinvol om te weten'. Het onderdeel 'wat is nodig' is opgenomen onder het hoofdstuk Toelichting mutaties decembercirculaire 2023 en het onderdeel 'wat is zinvol' onder het hoofdstuk 'Overige ontwikkelingen'. Dit uitdrukkelijk met de opmerking dat de onderdelen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn om een totaalbeeld van de ontwikkelingen binnen het gemeentefonds te kunnen hebben.

Toelichting mutaties decembercirculaire 2023

Uitgangspunten berekening

De berekeningen zijn gemaakt op basis van de maatstaven in de laatst bekende specificatie nr. 7 per 27-11-2023 van het Ministerie BZK. De effecten hiervan lopen mee in het opstellen van de Jaarstukken 2023. Echter, nog niet alle maatstaven zijn met de status "definitief" verwerkt, wat wil zeggen dat voor die onderdelen nog mutaties kunnen komen met een financiële impact. Eventuele aanpassingen hierin lopen mee in het volgende begrotingsjaar.

Tabel mutaties Decemberrcirculaire

<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Eindstand septembercirculaire	57.000	59.516	59.896	55.784	56.421	57.085
Uitkeringsfactor, algemeen						
Uitkeringsfactor 2024, uitkeren verdeelreserve		44				
Uitkeringsfactor, ontwikkeling uitkeringsbasis	-314	-356				
Subtotaal:	-314	-312				
Taakmutaties						
Diverse kleine mutaties < € 3.000	7					
Subtotaal:	7					
IU/DU/SU						
Maatschappelijke begeleiding statushouders (DU)	9					
Einde lening inburgeringsplichtig (DU)	3					
Invoeringskosten Omgevingswet	169					
Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak	7					
Meerkosten Oekraïne sociaal domein	47					
Energietoelage	1.365					
Subtotaal:	1.600					
Mutatie decembercirculaire	1.293	-312	0	0	0	0
Eindstand decembercirculaire	58.292	59.204	59.896	55.784	56.421	57.085

Toelichting Uitkeringsfactor

Uitkeren verdeelreserve 2024

Een gedeelte van de algemene uitkering wordt niet aan de gemeenten wordt uitgekeerd, maar als reservering (buffer) apart wordt gehouden. De verdeelreserve dient om onverwachte effecten bij de meting van maatstaven op te vangen. Op het moment dat maatstaven definitief zijn of geen onverwachte ontwikkelingen meer kunnen doormaken wordt de verdeelreserve verrekend. Omdat het jaar 2024 nadert, is er een beter zicht op de maatstaven en kan een deel van de buffer vrijvallen.

Uitkeringsfactor

Het gemeentefonds wordt bepaald door diverse maatsstaven vermenigvuldigd met de prijs per eenheid (pxq). Met de uitkomst van deze berekening is echter nog niet het totaal beschikbare bedrag verdeeld. Om dit wel te kunnen doen, wordt er een uitkeringsfactor toegepast op die uitkomst. Wanneer de prijs per eenheid of de maatstaf verandert, wordt dus ook de uitkeringsfactor aangepast, immers er kan nooit meer verdeeld worden dan het maximaal beschikbare bedrag. In deze circulaire is op macro niveau de maatstaf "Huishoudens met een laag inkomen" voor 2023 en 2024 geactualiseerd en fors toegenomen. Om te voorkomen dat daarmee meer wordt verdeeld dan het beschikbare budget, wordt vervolgens de uitkeringsfactor naar beneden bijgesteld.

Taakmutaties

Diverse kleine mutaties

Er zijn slecht zeer geringe taakmutaties, die allemaal kleiner zijn dan € 3.000 en gezamenlijk optellen tot een bedrag van € 7.000. Gezien het geringe bedrag worden deze mutaties niet verder toelicht.

Integratie- en decentralisatie uitkeringen

Maatschappelijke begeleiding statushouders

Conform de Wet inburgering 2013 voorzien gemeenten in de maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden die nog onder deze wet vallen. Er heeft een actualisatie plaatsgevonden naar aanleiding van de laatste aantallen zoals bekend bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)².

Einde lening inburgeringsplichtig

Hieronder wordt verstaan de groep inburgeringsplichtige asielmigranten onder de Wet inburgering 2013 die nog niet aan de inburgeringsplicht hebben voldaan maar wel:

- € 9.500 hebben verbruikt van hun lening (ongeacht de termijn) of;
- € 7.500 hebben verbruikt van hun lening en waarvan de inburgeringstermijn binnen 12 maanden afloopt.

Uit de verzamelbrief inburgering 2023 van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is gebleken dat het aantal inburgeraars dat tot de ELIP-groep behoort, in de loop van dit jaar tegen de verwachting in is gestegen. Daarom heeft de minister besloten om voor de komende jaren extra middelen voor deze doelgroep beschikbaar te stellen. Hiervan komt € 1,1 miljoen in 2023 beschikbaar.

Invoeringskosten Omgevingswet

Voor het bereiken van de doelen van de Omgevingswet ontvangen de partijen in 2023 € 103 miljoen, zodat ze in hun transitie kunnen zorgdragen dat ze aangesloten, geoefend en ingeregeld zijn en voldoen aan de in de Omgevingswet gestelde eisen. Voor de jaren 2024 en 2025 zijn ook middelen voorzien van respectievelijk € 70 en € 80 miljoen, echter nog niet toegevoegd aan het gemeentefonds.

² <https://duo.nl/zakelijk/inburgering-ketenpartners/participatieverklaring/maatschappelijke-begeleiding.jsp>

Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak

Bij de uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk Gebied zijn naast het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ook medeoverheden betrokken. Gemeenten spelen naast provincies en waterschappen een belangrijke rol bij de totstandkoming van de provinciale gebiedsprogramma's en dat vraagt extra inzet van personeel. Deze decentralisatie-uitkering is een bijdrage in de gemaakte kosten vanuit gemeenten voor hun bijdrage aan gebiedsprogramma's in 2023.

Meerkosten Oekraïne sociaal domein

De verantwoordelijkheid voor de zorg en ondersteuning vanuit de Wmo 2015 en de Jeugdwet, de uitvoering van het basistakenpakket Jeugdgezondheidszorg, het Rijksvaccinatieprogramma en het prenataal huisbezoek uit de Wet publieke gezondheid, ligt ook voor Oekraïense ontheemden bij gemeenten. Het aantal Oekraïense ontheemden is dusdanig groot in omvang dat dit niet als een onderdeel van gebruikelijke fluctuaties gezien kan worden. Daarnaast leidt de opvang van Oekraïense ontheemden tot clustering bij specifieke gemeenten, namelijk in die gemeenten waar opvanglocaties zijn gerealiseerd. Het kabinet heeft besloten om gemeenten te compenseren voor de extra kosten die zij ten aanzien van bovengenoemde taken maken.

Compenstatie Energietoelage

Inmiddels is de noodzakelijke wijziging van de Participatiewet aangenomen door de Tweede en Eerste Kamer en kan de overige € 900 miljoen van de € 1,4 miljard worden uitgekeerd. Ten behoeve van een vangnetregeling voor de energietoelage 2023 is een bedrag van € 32,5 miljoen gereserveerd. Voor Diemen gaat het om een bedrag van € 1.365.245 voor 2023.

Overige ontwikkelingen

Ontwikkelingen Gemeentefonds vanaf 2026 (Ravijnjaar)

Het Rijk erkent dat de financiële verhouding verstoord is. Er komt nader overleg over de normering en het accres vanaf 2026. In het bestuurlijk overleg financiële verhoudingen van 21 november 2023³ heeft het Rijk erkend dat de financiële verhouding verstoord is.

De VNG schrijft dat er twee constructieve procesafspraken zijn gemaakt:

1. In maart 2024 komt een bestuurlijk overleg over de normering (= accresmethode) vanaf 2026, waarbij wordt gekeken naar opties om de gemeenten te compenseren voor de Wmo-kosten die sneller stijgen dan het bruto binnenlands product. Bij de provincies spelen vergelijkbare problemen, daar stijgen de kosten van infrastructuur, openbaar vervoer en natuur sneller dan het bruto binnenlands product.
2. In april 2024 komt een bestuurlijk overleg over het afschaffen van de opschalingskorting.

Intensivering beschut werk (structureel)

In de kamerbrief van 6 juli jl.⁴ heeft de minister voor Armoedebelid, Participatie en Pensioenen (APP) aangekondigd voornemens te zijn per extra middelen beschikbaar te stellen voor de financiering van beschut werk. Aanleiding hiervoor is een recent onderzoek⁵ waaruit blijkt dat gemeenten per beschutte werkplek geld moeten bijleggen wegens de lage netto toegevoegde waarde van

³ <https://vng.nl/sites/default/files/2023-11/complete-vergaderset-najaars-alv-1-december-2023.pdf> blz. 214

⁴ [Intensivering beschut werk](#)

⁵ [Onderzoek kosten en uitvoering beschut werk](#)

medewerkers. De extra middelen zijn onderdeel van een breder pakket aan maatregelen en bestuurlijke afspraken om beschut werk te stimuleren. Het is de bedoeling dat het bedrag per plek structureel wordt verhoogd met € 2.157 (prijspeil 2023). Het is de verwachting dat dit wordt verwerkt bij de meicirculaire 2024.

Herijking gemeentefonds

Er zijn ten opzichte van de Septembercirculaire 2023 geen bijzonderheden. Volledigheidshalve wordt de laatste stand van zaken hieronder toch nog even aangegeven.

Met ingang van 1 januari 2023 is sprake van de invoering van een nieuwe verdeling van de algemene uitkering. De huidige situatie is nog niet het eindstation en zal het model continu onderhoud vragen. De Raad voor het Openbaar Bestuur heeft daartoe een onderzoeksagenda voorgesteld.. De VNG heeft aangegeven het van belang te vinden dat de ROB, de VNG en gemeenten nauw bij de uitvoering van de onderzoeksagenda betrokken worden⁶.

De planning is dat begin 2025 een evaluatie wordt opgeleverd. In de huidige situatie is Diemen een nadeelgemeente. Er is afgesproken dat gemeenten vooralsnog gecompenseerd worden voor het voor- danwel nadeel, welke hoger is dan het afgesproken ingroeipad. Voor Diemen houdt dit in dat er in de jaren 2025 en verder een positieve compensatiepost (suppletie-uitkering) is opgenomen. In beginsel zou bij het volledig doorvoeren van de herijking de verwachting zijn dat de gemeente Diemen deze post komt te vervallen en daarmee een negatief effect gaat krijgen. Dit bedrag vormt dus een risico binnen het gemeentefonds en ook de begroting want het bedrag kan, mede door de evaluatie, op een later moment weer anders uitpakken

De evaluatie richt zich op dit moment op 3 maatstaven. Dit zijn de maatstaf centrumfunctie (stapeling problematiek sociaal domein), de Overige Eigen Middelen (OEM) en de maatstaf eenpersoonshuishoudens. De uitkomsten naar de eerste 2 maataven worden in 2024 verwacht. Voor de laatste maatstaf adviseert de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) om het gewicht voor de maatstaf eenpersoonshuishoudens te heroverwegen. Welke financiële consequenties dit geeft staat niet aangegeven. Verwachting is dat gemeenten met een relatief hoge studentenpopulatie minder zullen gaan ontvangen.

⁶ [onderzoeksagenda-nieuwe-verdeelmodel-gemeentefonds](#)